

Úvodní slovo zmocněnce vlády pro lidská práva Michaela Kocába na Mezinárodní odborné konferenci o statusu veřejné prospěšnosti

Vážené dámy, vážení pánové,

jsem velmi rád, že Vás můžu přivítat na mezinárodní odborné konferenci, která bude věnována problematice statusu veřejné prospěšnosti. Na tuto konferenci jsem se osobně velmi těšil. Úkol předložit vládě věcný záměr zákona o statusu veřejné prospěšnosti jsem zdědil po své předchůdkyni Džamile Stehlíkové. Práce nad věcným záměrem, ostatně podobně jak je tomu u všech radikálních změn, provázely emoce a otázky, které v některých případech zůstaly bez odpovědi. Po celou dobu příprav jsem si já i můj tým stanovili nepřekročitelný cíl – tento zákon nesmí poškodit nestátní neziskový sektor, ba naopak, tento zákon ve svém konečném důsledku musí neziskovému sektoru prospět. Po úspěšném předložení věcného záměru ve vládě 24. května 2010, jsem rozhodl, že práce na paragrafovém znění musí začít odbornou diskuzí, na které se budou hledat odpovědi na nezodpovězené dotazy, a na které budeme všichni společně identifikovat výhody této právní úpravy pro neziskový sektor.

Jsem rád, že tento záměr se setkal s tak velkou pozitivní odezvou. Mezi námi jsou ne jenom zástupci nestátního neziskového sektoru, ale také poslanci Parlamentu ČR, zástupci akademické sféry, daňoví experti, právníci, členové Rady vlády pro NNO a jejich pracovních orgánů a mnoho dalších, všechny Vás tady srdečně vítám. Obzvlášť mi dovoluňte přivítat naše mezinárodní hosty, kteří vážili kus cesty, aby nám řekli své poznatky a zkušenosti s prosazováním a fungováním podobných právních úprav ve světě.

Myslím, že je důležité si připomenout, jak návrh na tuto právní úpravu vznikl. V dubnu 2008 vláda vedená Mirkem Topolánkem uložila tehdejší ministryni pro lidská práva Džamile Stehlíkové, aby do konce roku 2008 zpracovala věcný záměr zákona o nestátních neziskových organizacích. Ministryně tento úkol svěřila jednomu z výboru Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (RVNNO), konkrétně Výboru

pro legislativu a financování. Během mnoha debat v rámci tohoto výboru i na půdě RVNNO se zadání vlády poněkud proměnilo. Namísto zákona o nestátních neziskových organizacích během roku 2008 a části roku 2009 vznikl věcný záměr zákona o statusu veřejné prospěšnosti. Jaké byly důvody k této změně?

V současné době není nestátní nezisková organizace, resp. neziskový sektor, předmětem žádné právní úpravy. Právní řád České republiky tyto termíny nezná. Také vžitě vymezení, že součástí neziskového sektoru jsou občanská sdružení, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti a účelová zařízení církví, je pouze vymezením politickým. Toto vymezení přinesla RVNNO kolem roku 1997 proto, aby vláda mohla lépe zaměřit podporu nestátním neziskovým organizacím. Zmíněné politické vymezení se již přežilo. Úhel pohledu na neziskové organizace se musí změnit. Musíme přestat označovat tento sektor dvojím negativem „NE–státní NE–ziskové“. Zvolíme-li perspektivu, která je obsažena v navrhovaném zákoně, tedy „soukromé“ a „veřejně prospěšné“ organizace, pomůže to nejen pochopit soudobou podobu této oblasti, ale nastartuje další rozvoj vztahu neziskového sektoru a veřejné správy. Také podpora neziskového sektoru v chápání té doby už není nezbytně nutná – principy legislativního rámce jsou do značné míry dotvořeny a je potřeba je pouze doladovat. V této souvislosti si dovoluji připomenout dvě novely zákonů, které jsem prosadil – novelu zákona o obecně prospěšných společnostech a novelu zákona o nadacích a nadačních fondech.

Trend, který jsme nastartovali přípravou věcného záměru bude zcela jistě pokračovat, a my máme volbu, buďto se aktivně zapojíme a budeme tento trend ovlivňovat tak, aby byl prospěšný pro neziskový sektor, anebo budeme vývoji pasivně přihlížet. V Programovém prohlášení současné vlády je obsažen úkol, který si dovoluji ocitovat: „Vláda bude usilovat o úpravu zákonů pro oblast dotací a grantů ze státního rozpočtu, kde budou stanoveny stejné principy jako u veřejných zakázek, a to zejména následující: uchazeč o dotaci nebo grant bude povinen zveřejnit veškeré informace o své vlastnické, resp. ovládací (organizační) struktuře a osobách jednajících jeho jménem. Veškeré údaje o dotačním a grantovém řízení včetně smluvní dokumentace budou zveřejňovány na Centrální adrese. Obdobnou úpravu vláda navrhne i pro oblast dotací, grantů a darů z rozpočtů územních samospráv s

tím, aby došlo k minimálnímu administrativnímu zatížení dotčených subjektů“. **Zákon o statusu veřejné prospěšnosti tento úkol zcela naplňuje a pomůže nejen rozvoji neziskového sektoru, ale také průhlednějším nakládání s veřejnými penězi.**

Jak jsem již zmínil na začátku, příprava zákona o statusu veřejné prospěšnosti je spojená s řadou úskalí, kterých jsme si vědomi. Náš cíl je jasný kormidlovat vývoj prostředí tak, aby byl pro neziskový sektor jednoznačně prospěšný. Proto jsme se rozhodli po celou dobu příprav být maximálně otevření všem návrhům a námitkám, a každou fázi široce konzultovat. Již věcný záměr byl připravován na naše poměry neobyčejně otevřeně. Nesčetněkrát byl diskutován v RVNNO a jejích výborech. Konaly se kulaté stoly s veřejností. Všechny jeho klíčové verze byly zveřejňovány na internetových stránkách RVNNO a řešily se připomínky zainteresované veřejnosti. Návrh prošel téměř půlročním připomínkovým řízením uvnitř státní administrativy. A v tomto procesu budeme i nadále pokračovat, koneckonců i tato konference je důkazem o otevřenosti jeho přípravy. Rozhodl jsem se jmenovat pracovní skupinu z řad neziskových organizací, která bude monitorovat přípravu jeho paragrafovaného znění. V rámci RVNNO již proběhly nominace jejích členů – všichni nominovaní byli pozváni na tuto konferenci. Nyní očekávám návrh Výboru pro legislativu a financování a v nejbližších dnech tuto pracovní skupinu vytvořím.

Dámy a pánové, na závěr bych rád poděkoval Vám všem, kteří se do tohoto procesu přípravy a konzultace zapojujete již déle než dva roky. Děláte to ve svém volném čase, často na úkor svých pracovních či osobních povinností, a za to Vám patří díky. I to svědčí o tom, že všichni si uvědomujeme jak přelomovou právní úpravu chystáme. Rád bych také na tomto místě poděkoval sekretariátu Rady vlády pro NNO, za velmi profesionálně odvedenou práci, a věřím že jim bude dána možnost v tomto procesu pokračovat.

Dámy a pánové přeji nám úspěšné jednání a děkuji za pozornost.